

Česko-rakouská kniha *Sousedé/Nachbarn: česko-rakouské dějiny*

Česká verze společné česko-rakouské knihy o dějinách („**Sousedé: Česko-rakouské dějiny**“) vyšla v pol. ledna 2020 v Nakladatelství Lidové noviny, německou jazykovou verzi vydalo rakouské nakladatelství Verlag Bibliothek der Provinz počátkem dubna 2019. Výstupem projektu je i on-line didaktický materiál určený pro školní vyučování a přehledová brožura. Společná česko-rakouská publikace o dějinách byla iniciována komisí českých a rakouských historiků – tzv. **"Stálou konferencí českých a rakouských historiků ke společnému kulturnímu dědictví" (SKČRH)** a od r. 2014 zpracovávána kolektivem autorů. Cílem projektu bylo přispět k vzájemnému poznání a porozumění prostřednictvím reflexe dějin českých a rakouských zemí a jejich společností v 19. a 20. století.

Institucionálně byl projekt na české straně zakotven na Masarykově ústavu a Archivu AV ČR a na rakouské straně na Institutu pro výzkum novodobých a současných dějin Rakouské akademie věd. Na české straně projekt finančně podpořily MZV, MŠMT a kraje Jihomoravský a Vysočina, na rakouské straně Spolkové ministerstvo evropských záležitostí, integrace a zahraničních věcí, Spolkové ministerstvo pro vzdělávání, vědu a výzkum, spolkové země Horní Rakousko, Dolní Rakousko a Vídeň, jakož i Fond budoucnosti Rakouské republiky.

Recepce knihy *Sousedé/Nachbarn: česko-rakouské dějiny v Rakousku*

Vydání **německojazyčné verze** knihy počátkem dubna 2019 se u rakouské **politické reprezentace** setkal s pozitivním ohlasem. Soustavným propagátorem knihy se stal především **předseda Národní rady rakouského parlamentu Wolfgang Sobotka**, který v Praze 2. 4. 2019 knihu uvedl na vůbec první prezentační akci. Při jednání s prezidentem republiky Milošem Zemanem ve Vídni 3. 4. 2019 Sobotka knihu označil za „výraz dobrých sousedských vztahů“ a za „celoevropsky příkladný a jedinečný projekt“ v oblasti dějin dvou sousedních zemí, od něž očekává „cenné impulsy pro budoucnost“.

Na propagaci knihy v Rakousku se podílelo **ministerstvo školství**: ministryně úřednické vlády (jmenované po pádu prvního Kurzova kabinetu v květnu 2019) **Iris Rauskala** se 26. 6. 2019 **osobně zúčastnila prezentace** knihy ve vídeňské Hlavní knihovně. Stávající ministr školství **Heinz Faßmann** pak 16. 3. 2021 ve Vídni výtiskem knihy **obdaroval předsedu vlády Andreje Babiše**. Významnou roli v propagaci knihy v Rakousku sehrála série **prezentačních akcí** pro veřejnost, připravených koordinátory (a spoluautory) projektu Niklasem Perzim a Hildegard Schmoller ze SKČRH. Mezi dubnem a říjnem 2019 proběhlo na různých místech Dolního a Horního Rakouska a Vídně celkem deset prezentací.

Mediálně publikaci v červnu a červenci 2019 – za účasti rakouských spoluautorů Niklase Perziho a Hildegard Schmoller – tematizoval **veřejnoprávní rozhlas** (ORF – stanice Ö1). Knize se několikrát věnovalo rovněž české **krajanské vysílání** veřejnoprávního rozhlasu i televize (stanice ORF2) či vědecká redakce ORF.

V **celostátním tisku** se knize dostalo nadšeného přijetí od šéfredaktora populárně-naučného časopisu *Universum* Martina Kuglera, který 7. 4. 2019 v nedělním vydání liberálně konzervativního deníku *Die Presse* její vydání označil za „epochální“ – tím spíše, že v Evropě „není dvou států, které by své společné dějiny vykládaly tak odlišně“. Na knize Kugler ocenil „neobyčejně osvětlující a nadto napínavé“ zpracování, které čtenáře vede k závěru, že „se resentimenty většinou opírají jednoduše o to, jak málo o druhých víme“. V témže deníku

pak knihu ve svém autorském článku z 27. 4. 2019 k 15. výročí členství ČR v EU zmínil i tehdejší ministr zahraničí Tomáš Petříček.

Recenzi knihy z pera Geralda Schuberta, bývalého šéfredaktora zahraničního vysílání Českého rozhlasu, přinesl 27. 6. 2019 pod názvem „Jedny dějiny, dvě perspektivy“ liberálně levicový deník *Der Standard*. Schubert na knize ocenil způsob zpracování: obzvláštní pozornost přitom věnoval příspěvku knihy k tematizaci a odbourávání vzájemných stereotypů.

Recenzi knihy pod názvem „Venca a Michl píší knihu“ přinesl 4. 7. 2019 i křesťansky laděný kulturně politický týdeník *Die Furche*. Historik Wolfgang Bahr v ní ocenil nejen samotný rozsah knihy, ale i to, jak se kolektiv autorů vypořádal s pojednáním vzájemně kontroverzních témat, např. se zpracováním osobnosti Edvarda Beneše.

Pozornosti se knize v roce 2019 dostalo také v **regionálním tisku** (zčásti ve vazbě na prezentace knihy na různých místech Dolního a Horního Rakouska), pro nějž se hlavním mluvčím autorského týmu stal koordinátor projektu na rakouské straně Niklas Perzi. *Niederösterreichische Nachrichten* zpracování knihy označily za „vykročení ke skutečnému usmíření a novému začátku.“ V obdobném duchu se nesl i příspěvek opřený o rozhovor s N. Perzim, který z databáze tiskové agentury APA čtenářům nabídl deník *Tiroler Tageszeitung*. Perzi v něm poukázal na zásadní proměnu klimatu mezi oběma zeměmi: zatímco „před 20 lety by společná kniha nebyla možná“, v současnosti dle Perziho témata jako Benešovy dekrety či JE Temelín přestala být „předmětem rozepří“. Příznivá recenze knihy vyšla krátce po vydání (4. 4. 2019) také v deníku *Kleine Zeitung*.

Jediný hlas, který ke knize *Sousedé* zazněl **částečně kriticky**, patřil zástupcům poválečných německých vysídlenců z Československa. Předseda **Sudetoněmeckého sdružení v Rakousku** (SLÖ) Gerhard Zeihsel knihu ocenil coby impuls k další diskusi a pochvalně zhodnotil i skutečnost, že se pro popis vysídlení nevyhýbá výrazu *Vertreibung*/vyhnání. Zároveň si ale postěžoval na nedostatečně vyčíslený počet obětí na životech – zde se SLÖ domáhá uznání čísla, které běžně figuruje v sudetoněmecké publicistice, tedy 270 tis. osob (vědecký konsensus hovoří o 19-30 tis. obětí).

I novější odkazy na knihu *Sousedé* v německojazyčném mediálním prostoru potvrzují cenný poznatek: kniha má potenciál stát se v otázkách nedávných společných dějin, kde si konkurují různé narativy a informace, významným **referenčním dílem**.

Také propagaci českojazyčné verze knihy měla na jaře 2020 provázet série prezentačních akcí. V důsledku pandemické situace se v roce 2020 podařilo realizovat pouze dvě. **Na českém velvyslanectví** knihu 13. 2. 2020 představili vídeňskému publiku zástupci autorského týmu, předseda SKČRH Luboš Velek a koordinátoři projektu Ota Konrád a Václav Šmidrkal. Prezentace v **Jihlavě** se 2. 3. 2020 za účasti rakouského velvyslance ujal **předseda Senátu Miloš Vystrčil** a náměstkyně hejtmana Kraje Vysočina Jana Fischerová, autory zastoupili Václav Šmidrkal, Ota Konrád a Niklas Perzi.

